

використання всього комплексу організаційних заходів, їх аналіз, узагальнення накопиченого досвіду у міру зростання масштабів впровадження та удосконалення, надають можливість усім користувачам медичних бібліотек отримати "гарантований" вищий рівень бібліотечно-інформаційної культури, водночас підвищуючи професіональну кваліфікацію співробітників бібліотек. Аналіз організаційних заходів

визначає пріоритетність указаних шляхів оптимізації бібліотечно-інформаційної системи АМН України.

Надія Козлюк,
засідувач науковою медичною бібліотекою
Інституту урології та неврології АМН України

ПІДГОТОВКА КАДРІВ

УДК 378.600.8

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ БІБЛІОТЕЧНО-БІБЛІОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

Маргарита Баніна,
асpirант ХДАК,
старший викладач Донецького
училища культури

Представлені деякі дані порівняльного аналізу нормативно-методичних документів навчальних закладів бібліотечного профілю різних рівнів акредитації. Пропонуються шляхи оптимізації їх взаємозв'язків з метою забезпечення ступеневої спадкоємності освіти.

Якщо освіта — процес духовного виробництва, то результат освіти випускника навчального закладу останнього ступеню не є сумою результатів навчання на попередніх ланках. Це повинна бути якісно нова особистість, складовою якої є високий професіоналізм. Головна задача системи вищої бібліотечно-бібліографічної освіти полягає у створенні умов для досягнення студентами належного рівня кваліфікації відповідно вимогам практики. Вважається, що однією з цих умов є "безперервна бібліотечна освіта", яку Національна рада США з питань якості безперервної освіти в бібліотечній справі, інформації й культурному обслуговуванню визначила як навчальний процес, який базується на попередньо отриманих спеціалістом "знаннях, навичках, формуванні якостей та їхній розвиток" [11]. Моделі освіти, що останнім часом розробляють у Східній Європі, характеризуються безперервністю оновлення змісту, форм і методів професійного навчання [8]. Проте якщо з одного боку система освіти повинна гнучко та динамічно адаптуватися до соціально-економічних вимог у зовнішньому відносно освіти середовищі, то з іншого — вона має бути, по можливості, стабільною в своїй психолого-педагогічній основі [6]. Вирішення цієї задачі потребує взаємозв'язку всіх ланок навчально-науково-виробничого комплексу, інтеграція яких повинна здійснюватись в логіці педагогічної системи [15,32].

Система — сукупність різноманітних елементів, постійна взаємодія яких призводить до відповідних позитивних або негативних результатів. Тому її якісне функціонування більш залежить від того, як взаємодіють її частини, ніж від того, як працює кожна з них [19]. Однією з характеристик системи, формуєю її існування є організація, що означає внутрішню впорядкованість, обумовлену її структурою. В рамках системи рух вперед визначається заздалегідь відомою послідовністю етапів. Системних властивостей освіті надає також наявність загальних, інваріантних якостей, які

характеризують як систему в цілому, так і компоненти, що її створюють, незалежно від їхнього рівня. До числа таких якостей відносять: гнучкість, динамічність, варіативність, адаптованість, стабільність, прогностичність, допустимість, цілісність [6].

Зважаючи на сказане вище розглянемо сучасну систему освіти — складової бібліотечного соціального інституту України. Система бібліотечно-бібліографічної освіти може бути представлена двомірною матрицею, вертикальна ось якої відображає її рівень, а горизонтальна ось — зміст освіти відповідно кваліфікаційним вимогам. Кожна клітина цієї матриці — це специфічна навчально-виховна система. Рівні освіти забезпечують училища культури — вищі навчальні заклади (ВНЗ) I-го рівня, що готують молодших спеціалістів і ВНЗ II—IV рівнів, які готують бакалаврів, спеціалістів, магістрів.

Досвід останніх років доводить, що прийом у ВНЗ випускників училищ на загальних підставах з випускниками середніх шкіл психологічно діє негативно на першу категорію абитуриєнтів, тим більше, що фінансові витрати на комерційне денне навчання для студентів з інших місць значно зростають. Результат — відсутність набору повної академічної групи молодих спеціалістів, що зводить нанівець намагання ВНЗ організовувати їхнє скорочене навчання за окремими навчальними планами. З цієї причини безперспективними є і двосторонні договори між училищем й інститутом про підготовку кадрів за наскрізними планами. Мають місце окремі випадки таких взаємовідносин — регіональний навчальний комплекс "Кадри культури" створений "де-юре" на базі Харківської державної академії культури (ХДАК); співробітництво Київського Національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ) з деякими училищами. Практика самостійного вивчення та доздачі предметів студентами, зарахованими одразу на другий курс, — варіант вирішення проблеми, але не найкращий. Тому є підстави говорити, що не виконується головна умова системи — взаємодія підсистем, коли елементи навчального процесу з'язні в єдину ієархічну систему.

Взаємозв'язки середньої бібліотечної освіти з вузівською вперше досліджувались З.Оленевою, Б.Симонов та А.Пахоменко зробили спробу уточнити спадкоємність у навчанні бібліотечних кадрів вищого й середнього рівня. Питання розмежування різних рівнів, поглиблення їхніх взаємозв'язків з метою подальшого скороченого навчання фахівців з середньою спеціальною освітою розглянуті в дисертації І.Івашевої. Проблеми інтенсифікації взаємозв'язку різних рівнів підготовки бібліотечних фахівців проаналізовані О.Шликовою. Деякі публікації (Н.Гендіної, І.Івашевої, Р.Лагігіної, Л.Нікітіної, Р.Ровіної та ін.) присвячені проблемам та досвіду впровадження ступеневої бібліотечної освіти в Росії та Білорусі. Структуру ступеневої інформаційно-бібліотечної освіти розроблено в монографії В.Ільганаєвої [14]. На сторінках українських періодичних

видань думки та пропозиції з питань структурно — змістовних спадкоємних зв'язків у навчальному процесі бібліотечних шкіл різних рівнів, на жаль, не висвітлювались.

Відомо, що в основі підготовки фахівця повинні бути певні параметри його майбутньої діяльності. Освітньо-кваліфікаційна характеристика, як складова освітнього стандарту, спирається на класифікатор професій, кваліфікаційні вимоги до окремих посад у бібліотеці.

Кваліфікаційні характеристики, представлені у "Довіднику...[9], містять загальні завдання та обов'язки для основних професій бібліотечної галузі. Для певних посад визначено тільки вимоги до освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки. Але ми не знаємо рівня типових, професійних завдань для певних посад, при вирішенні котрих повинні використовуватись певні знання, що обумовлюють вимоги до обсягу та змісту освіти. Сподіваемось, що остаточно вони будуть визначені після всебічного вивчення бібліотичної професії в цілому, чим займається професіологія, окрім робочих місць та вимог до певних посад відповідно освітньо-кваліфікаційним рівням. Навіть неповний перелік необхідних досліджень вказує на довготривалість справи. Це ускладнює вирішення питань щодо змісту освіти й призводить до необґрутованих, неповних, підвищених або знижених кваліфікаційних вимог типу: "молодший спеціаліст повинен... професійно використовувати одну з іноземних мов, мати навички організаторської та управлінської діяльності" [29], або: "молодший спеціаліст повинен вміти здійснювати роботу з обліку, розміщення, розстановки, збереження фонду, оформляти каталожні картки, володіти бібліотечним почерком, друкувати на друкарській машинці, володіти методикою вводу інформації в ЕОМ" і — жодного слова про будь-яку роботу з користувачами бібліотек [16]. Навчальні плани, за якими працюють у бібліотечних школах різних ступенів, не відповідають вимогам ступеневої бібліотечної освіти. Набір предметів і логіка їхнього розташування більш-менш досягнута, але принцип змістово-кваліфікаційної спадкоємності навчання поки що не дотримується. На сьогоднішній день гуманітарна та соціально — економічна підготовка молодшого спеціаліста майже співпадає з набором дисциплін та кількістю навчальних годин з навчальним планом ХДАК з підготовки бакалавра. В училищах культури кількість аудиторних годин з деяких дисциплін (історія України, релігієзнавство, педагогіка та психологія, була, а з української та світової літератури, і залишається, значно більшою) [20,21].

Результати порівняння навчальних програм з професійно орієнтованих та спеціальних дисциплін ХДАК і училищ культури показують, що має місце дублювання змісту навчання, по-перше, між освітніми рівнями, по-друге, в межах одного навчального закладу. Перше особливо виявляється в курсах: "Документознавство", "Книгознавство", "АСОД", "Бібліотечні фонди", "Обслуговування в бібліотеці", "Організація і технологія бібліографічної діяльності" та відповідних їм в училищах: "Основи документознавства", "АСОД", "Організація потоків та масивів документів", "Організація обслуговування в ДІС", "Бібліографічна діяльність в ДІС". Слід зауважити, що деякі ідентичні теми в училищах вивчаються навіть більшу кількість аудиторних годин, ніж у ВНЗ. Наведемо окремі приклади. Тема "Класифікація видань" вивчається в училищах 66 годин, тоді як у ХДАК — 35 годин; "Довідково-бібліографічний фонд" відповідно — 28, у ХДАК — 12, у КНУКіМ — 16; "Методика систематизації" вивчається в училищі 62 години, у ХДАК — 20; "Формування (розвиток) культури читання" відповідно — 12 та 6 годин у КНУКіМ. Яскравим прикладом є тема "Управління бібліотечними фондами", що в курсі "Бібліотечні фонди" вивчається 14 годин. ІІ зміст здебільшого повторюється в спеціалізованому курсі "Технологічний

менеджмент" (12 годин) і частково в 72-годинному курсі "Управління фондами" [2, 3, 4, 10, 22, 23, 24, 27, 31]. Такі випадки не поодинокі. Наведені факти підтверджують, що в постановці бібліотечної освіти України спостерігається низка неузгоджень, питання змісту та організації єдиної безперервної спадкоємності системи освіти залишаються нерозробленими, нормативні документи розробляються без достатнього та відкритого обґрутування й відбивають лише орієнтовно бажаний рівень підготовки.

Варіативність організації та змісту повної вищої професійної освіти, яку ми тепер спостерігаємо, — в цілому факт позитивний, але вона не виключає надання гарантованого мінімуму компетентності. Децентралізація бібліотечної професіоналізації не повинна привести до різкого розмежування отриманих на кваліфікаційному рівні знань та вмінь випускників різних вузів.

Враховуючи, що якість освіти може бути забезпечена не тільки набором потрібних дисциплін і технологією навчання, а й їхніми зв'язками на кожній горизонтальній осі та спадкоємністю між рівнями освіти, пропонується деякі зміни до структури типового навчального плану як складової Державного стандарту освіти, що розробляється. Цикли дисциплін цього плану мають вміщувати загальну постійну та спеціальну варіативну частини. У загальній частині кожного циклу як галузевому компоненті освітнього стандарту, блоки мінімуму обов'язкових професійних навчальних дисциплін з підготовки молодшого спеціаліста повинні бути єдиними для ВНЗ усіх рівнів і визначатися централізовано поряд з гуманітарними та соціально-економічними дисциплінами. Кількість навчальних годин з цих предметів має бути однаковою для навчальних закладів ІІ — V рівнів і не більшою, ніж на ланці освіти І рівня. Термін їх вивчення — 1—2 семестр у процесі чотирьохрічної підготовки та 1 — 4 семестр під час п'ятирічного навчання спеціаліста. В другій, варіативній частині централізовано відбивається вузівський (або регіональний) компонент освіти, тобто визначається тільки обсяг навчальних годин, яким вуз має право розпоряджатися за своїм розсудом під час створення робочого плану на основі внутрівузівського стандарту освіти чи концепції підготовки кадрів у ВНЗ. Регіональні особливості підготовки бібліотечних кадрів в Україні можуть бути пов'язані з функціонуванням бібліотечно-інформаційних систем у межах чотирьох географічних зон (умовно): західної, північної, східної та південної. Таким чином, вищі бібліотечні школи III—IV рівня, розташовані в Рівному, Києві, Харкові та Миколаєві, в своїх освітньо-професійних програмах (ОПП) та робочих навчальних планах відбивають особливості попиту на кадри в регіонах шляхом визначення спеціалізацій, номенклатури та змісту загально-наукових та спеціальних дисциплін, у тому числі за вибором студентів, тобто реалізуватимуть вимогу адаптованості освіти до потреб життя.

Технологічні процеси роботи, до виконання яких завжди готовувався випускник училища (молодший спеціаліст), мають місце в бібліотеках різних типів і видів, систем і відомств. Тому, на нашу думку, ці навчальні заклади й надалі могли б працювати за типовими навчальними планами, використовуючи право самостійного визначення предметів за вибором. Особливості потреб у молодших спеціалістах окремих областей України знайдуть місце в предметах за вибором навчального заходу (училища). Слід також розглянути шлях запровадження в училищах курсів спеціалізацій на замовлення управління культури Облдержадміністрації за рахунок предметів за вибором. Сьогодні, за результатами проведеного автором опитування бібліотечних працівників ряду областей України, бібліотекам потрібні: бібліотекарі-технологи автоматизованих систем, психологи, організатори масової роботи (з режисерською підготовкою), спеціалісти зі зберігання фондів, з

впровадження інноваційних форм роботи, менеджери з досконалим знанням права та економіки й т. ін. У Свердловському училищі в Росії, наприклад, з 1992 р. до навчальних планів входять предмети за спеціальностями: "Менеджер у сфері інформації", "Бібліотекар технологічної обробки даних в автоматизованому режимі", "Технолог інформаційного обслуговування", "Бібліотекар-зберігач", "Реставратор документальних фондів" [12]. У Ростовському училищі культури є також спеціалізації: "Бібліотекар-реставратор книжкових фондів", "Бібліотекар-педагог з роботи з дітьми та підлітками" та ін. [19]. Надання права училищам вводити спеціалізації стосовно молодшого спеціаліста відповідають напрямам роботи регіонального вузу вищого рівня, що, по-перше, розширило можливості училищ у працевлаштуванні випускників, а, по-друге, підготує "грунт" на рівні загальних уявлень та певних умінь, які на наступному ступені навчання розвиватимуться надалі.

Розмежування змісту підготовки фахівців різних ланок БІС, з одного боку, та побудова її ієрархичної ступеневості, з другого, надає можливості:

а) забезпечення ступеневості та змістової спадкоємності освіти шляхом ідентифікації дидактичних одиниць та структурування мінімуму необхідного змісту дисциплін одного порядку;

б) організації дійсно розвиваючого навчання завдяки впровадженню психологічно й педагогічно обґрунтованої технології;

в) вирішення питання академічної мобільності випускників училищ з метою одержання повної вищої освіти в будь-якому профільному вузі за своєї спеціальністю, а також студентів інших ВНЗ, що за якихось причин не можуть продовжити навчання і одержати вищу кваліфікацію, або бажають перейти до іншого вузу з метою одержання бажаної спеціалізації;

г) збереження державних коштів спрямованих, в першу чергу, на подальше навчання кращих випускників училищ, тобто тих, хто закріпився у виборі професії і дійсно прагне вчитись;

д) заохочення студентів до якісніших результатів навчання в училищі;

е) обґрунтованого формування держзамовлення на підготовку бібліотечних кадрів різних рівнів кваліфікації на обласних та регіональних рівнях.

За умови вирішення проблем структурно змістової спадкоємності навчання в системі "базовий рівень — вищий рівень", при наявності якісного кадрового, науково-методичного й технічного забезпечення в училищах культури могли б, за прикладом Республіки Білорусь, формувати коледжні групи з колективу студентів та випускників, яких би потім приймали навчальні заклади III—IV рівня акредитації відповідно на 3 — 4 курси [30]. У Росії теж є такий досвід — співробітництво Ростовського училища культури з Санкт-Петербурзькою академією, Орловського Державного інституту мистецтв і культури з Орловським і Брянськими коледжами та Обоянським бібліотечним технікумом, де працюють за єдиними двоступеневими навчальними планами підготовки бібліотекарів-технологів на початковому етапі і менеджерів інформаційної справи на вищому ступені навчання [13]. Позитивний досвід такого підходу мав у 90-ті роки Донецький інститут соціальної освіти (ДІСО), на бібліотечному факультеті якого випускники училища продовжували навчання, а останній курс закінчували у КНУКіМ. Очно-заочне навчання в ДІСО, поєднуючи переваги відповідних форм навчання, давало гарні результати, які треба актуалізувати та удосконалити в майбутньому [7].

Підводячи підсумки, можна сказати, що процеси реформування бібліотечної освіти в Україні мають розрізнений, фрагментарний характер і системно неосмисленні. Ситуація розбудови сучасної системи

бібліотечної освіти вимагає: уважного розгляду окремих рівнів підготовки фахівців з точки зору змісту цих рівнів, структури, організації з метою конкретизації їхніх завдань; виявлення спільногого та відмінного у процесі підготовки професіоналів; розробки моделі випускника певних рівнів професійної освіти, що була б спадково пов'язана як по вертикалі, так і по горизонталі, з суміжними освітніми ланками, зовнішнім соціально-освітнім середовищем, була б стійкою, але відкритою для змін, що забезпечувало би її динамічність; складання прогностичної моделі підготовки бібліотечних кадрів за спеціальністю "Бібліотекар-бібліограф".

Список використаної літератури

1. Аналітико-синтетична обробка документів: Прогр. з курсу та метод. матеріали до семінар. і практик. занять / Упоряд. В.К.Удалова; М-во культури і мистецтв України. ХДАК. — Х.: ХДАК, 1998. — 54 с.
2. Бібліографічна діяльність у документально-інформаційних структурах: Прогр. курсу для уч-щ культури / Упоряд. М.Д.Баніна; М-во культури України, Респ. метод. каб. навч. закл. мистецтв і культури.—К., 1994. — 42 с.
3. Бібліотечні інформаційно-пошукові системи / Уклад. В.В.Седих; М-во культури і мистецтв України, ХДАК.—Х.: ХДАК, 1998. — 29 с.
4. Бібліотечні фонди: Прогр. курсу / Уклад.: Н.М.Кушнаренко, В.А.Мільман, Л.П.Незнамова / М-во культури і мистецтв України, ХДАК, 1998.—34 с.
5. Бібліотечно-інформаційне обслуговування: Навч.-метод. посіб. для самопідготов. студ. і викл. / Уклад. Т.В. Новальська; КДІК. — К., 1997. — 40 с.
6. Гершунський Б.С. Філософія образование для XXI века (в поисках практико-ориентированных образовательных концепций). — М.:Совершенство, 1998.—(РАО Институт теории образования и педагогики).
7. Гросов А.Я. Донецкий эксперимент // Бібліотека. — 1994. — № 7. — С. 47—51.
8. Демент'єва Н.Ю. Библиотечное образование в Польше: История, современ. состояние, тенденции развития: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / МГУК.— М., 1998. — 16 с.
9. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників: Вип.81. Культура і мистецтво / М-во культури і мистецтв України, м-во праці та соц. політики України. — К., 2000. — С. 3—13.
10. Документознавство: Прогр. з курсу / Уклад.: Н.М.Кушнаренко, А.А.Соляник, В.О.Лильганаєва, І.Я.Лосієвський / М-во культури і мистецтв України. ХДАК. — Х.:ХДАК, 1998. — 50с.
11. Дрешер Ю.Н. Повышение квалификации библиотечных кадров за рубежом // Научн.. и техн. б-ки. — 1996. — № 9. — С. 38—49
12. Іванова Н. С., Колегаєва С. Д. Многоварантная специализация в подготовке библиотечных кадров среднего звена как средство их адаптации к динамично механизирующемся условиям функционирования библиотек //Пути и перспективы развития бібл.-інформ. образования в России: Сб. тез. докл. практ. конф., 28 мая 1998 г. / МГУК, Отд-ние МАИ, бібл. благотворител. фонд. — М., 1998. — С. 33—34.
13. Івашова И.А. Проблемы многоуровневой подготовки библиотечно-информационных кадров // Библиотековедение. — 1996. — № 4/5. — С. 166—168.
14. Ільганаєва В.О. Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку / Нац. Б-ка України ім. В.І.Вернадського. — К.: Бібл. вісн., 1996. — 254 с.
15. Каптерев А.И. Методологические и теоретические основания профессионализации библиотечных специалистов: Автореф. дис. ... докт. пед. наук / МГУК. — М. — 1994.
16. Кваліфікаційна характеристика "молодшого спеціаліста": Проект / ХДАК, 1997р.
17. Кожевникова Л. Библиотечное обслуживание в изменяющейся системе экономических отношений // Библиотековедение, 1999. — № 3. — С. 53—68.
18. Кремень В.Г. Становлення національної системи вищої освіти в Україні у контексті загальної тенденції цивілізованого розвитку // Вища освіта: Інформ. вісн. / М-во освіти і науки України, Наук.-метод. центр вищ. освіти. — 2000. — №1. — С. 7.
19. Лацьгина Л. Новые планы родного училища // Бібліотека. — 1999. — № 1. — С. 5

20. Навчальний план вищого навчального закладу по підготовці молодших спеціалістів. Спец. 5.020106 "Бібліотечна справа". 1997 р.
21. Навчальний план спеціальності 7.020102 "Бібліотекознавство і бібліографія" / ХДАК. 1999 р.
22. Організація бібліографічної діяльності в публічній бібліотеці: Прогр. для студ. / Уклад. В.І. Луговинова; М-во культури і мистецтв України, КНУКіМ. — К., 1999. — 30 с.
23. Організація інформаційно-пошукових систем в документально-інформаційних структурах: Прогр. для уч-ш культури / Уклад. М.Д.Баніна; М-во культури України. Респ. метод. каб. навч. закл. мистецтв і культури. — К., 1994. — 20 с.
24. Організація і технологія бібліографічної діяльності: Тем.план курсу / Скл. Є.Тодорєва: ХДАК, 2000.
25. Організація обслуговування в документально-інформаційних структурах: Прогр. для уч-ш культури / Уклад. Г.О. Седченко; М-во культури України, Респ. метод. каб. навч. закл. мистецтв і культури. — К., 1994. — 22 с.
26. Основи аналітико-синтетичної обробки документів: Прогр. для уч-ш культури / Уклад. Білас М.А. / М-во культури України, Респ. метод. каб. навч. закл. мистецтв і культури. — К., 1994. — 24 с.
27. Основи документознавства: Прогр. для уч-ш культури / Уклад. Г.А.Костюченко / М-во культури України, Респ. метод. каб. навч. закл. мистецтв і культури. — К., 1994. — 13 с.
28. Пахоменко А.Н. Проблемы преемственности преподавания библиографических дисциплин в средних и высших библиотечных учебных заведениях // Вопр. совершенствования библиогр. подготовки кадров / ЛГИК. — Л., 1981. — С. 102—112.
29. Про розробку освітньо-професійних програм підготовки молодих спеціалістів: Наказ М-ва освіти України № 1/9 — 64 від 01.04.94.
30. Ровина Р.А. Создание системы непрерывного библиотечного образования в Республике Беларусь//Инф. бюллетень БАЕ. Вып.4/БАЕ, РГБ, НИО Информкультура. — М., 1995. — С. 44—46.
31. Технологичний менеджмент в бібліотеці: Прогр. курсу / Уклад. А.Н.Хронач: ХДАК, 1999.
32. Шалимова С. В. Социально-политические системы управления подготовкой библиотечных кадров в высшей школе: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / КГУ им. Т.Г. Шевченко. — К. — 1991. — 17 с.
33. Шейко В., Кушнаренко Н.Н. Підготовка нової генерації бібліотечних фахівців: Стан та перспективи // Вісн. Кн. палати. — 1999. — № 4. — С. 19—21.
34. Шлыкова О. В. Интенсификация вузовской подготовки библиотекарей-библиографов: Современное состояние и перспективы: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / МГУК. — М., 1991. — 18 с.

ІСТОРИЧНІ РОЗВІДКИ

УДК 025.2:52]:027.5.021(477)

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІ ВИДАННЯ З АСТРОНОМІЇ XV ст. У ФОНДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ім. В.ВЕРНАДСЬКОГО (ІСТОРИКО-КНИГОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ)

Віктор Соколов,
науковий співробітник
Національної бібліотеки України
ім. В.Вернадського,
кандидат історичних наук

Необхідним довідником мореплавців були "Ефемеріди" ("Щорічник") — таблиці положення небесних тіл на кожний день року. Перші щоденні "Ефемеріди" 1475—1506 рр. Регіомонтан надрукував у 1474 р. Саме ця книга стала практичним посібником мореплавців, тому що автор описав розроблений ним спосіб визначення місцезнаходження в морі. Необхідну інформацію Регіомонтан приводив на одній сторінці, що полегшувало знаходження відповідних відомостей, оскільки обсяг видання становив близько 900 сторінок. Цікаво, що Регіомонтан цінував книгодрукування як сприятливий засіб легкого виправлення помилок у тексті. В багатьох примірниках цього видання мають місце одні й ті самі рукописні поправки — це дозволило німецькому досліднику Е.Зіннеру дійти висновку, що ці виправлення зроблені в друкарні й, можливо, самим автором [8, 105]. На виданні "Календаря на 1483—1533 роки" Регіомонтана, що був надрукований у друкарні Ратдолта в 1483 р. і який зберігається у фондах НБУВ, у тексті також є виправлення й помітки, зроблені однією рукою (шифр: IA 197).

Багато вчених робили помітки на полях у своїх примірниках "Ефемерід". Так, наприклад, Миколай Коперник, перебуваючи в Італії, 5 листопада 1500 року під час

затемнення Місяця написав на полях: "затемнення спостерігалося в Римі в 14 годин 44 хвилини" (для Нюрнберга в тексті час затемнення записано на 14 годин 2 хвилини), що дозволило визначити різницю довготи між Нюрнбергом і Римом. "Ефемерідами" Регіомонтана користувалися багато мореплавців, у тому числі Колумб, Амеріго Веспуччі, Васко де Гама. Видання цієї праці швидко розповсюджувалося у всій Європі. Майже миттєво після видання їх в Нюрнберзі та Ульмі вони з'являються в Іспанії та Португалії. Відомо, що видання "Ефемерід" використовував у своїх подорожах Христофор Колумб, він підрахував і передбав місячне затемнення на о. Ямайка 29 лютого 1504 року і значно посилив свій авторитет серед місцевого населення. Помітка Колумба в "Ефемерідах" свідчить про те, що він вірив, як і більшість освічених людей того часу, у взаємоз'язок "земних" та "небесних" явищ і в їхній вплив на долю людей. У цьому був впевнений і сам Регіомонтан. Його "Ефемеріди" стали настільки популярними та авторитетними, що їх спеціально вивчали в університетах та академіях, як, наприклад, у Krakівській. Тільки з 1481 р. до 1500 р. вони друкувалися 11 разів. Деякі з друків зробив Е.Ратдолт спочатку в Венеції, а потім в Аугсбурзі.

Видання "Ефемерід" (Венеція, 1498 р.), що зберігається у фондах НБУВ, вирізняється в порівнянні з виданням 1474 р. значно меншим обсягом (122 аркуша). Астрономічний "Календар" Регіомонтана на останню четверть XV — першу третину XVI ст. в досліджуваний період видавався Е.Ратдолтом 10 разів. Видання, що зберігається в фондах НБУВ "Календар на 1483—1533 роки" (Венеція, друкарня Е.Ратдолта, 1483 р.), не відмічено в переліку робіт Регіомонтана, що подається в дослідженні Ю.Білого [8, 121]. Усього опубліковано 22 роботи Регіомонтана, з них 5 — в XV ст., а інші — в наступному столітті. В 1475 р. надрукована остання праця Регіомонтана в його друкарні — це "Бесіди проти кремонської нісенітниці з теорії планет". У цьому творі свої критичні зауваження щодо праці Герарда з